

FRÅN IDÉ TILL MANUS

Allting börjar med en idé. En dag dyker den upp i ditt medvetande. Något har berört dig och gett dig inspiration att vilja berätta en historia. Du går och funderar ett tag. Vad finns det för möjligheter att bredda och fördjupa? Håller det för en långfilm? Och inte minst viktigt: Brinner du tillräckligt mycket för just den här idén för att lägga ner det arbete som behövs?

Till slut bestämmer du dig för att göra ett allvarligt försök. Din idé är ett frö som nu ska utvecklas till ett filmmanuskript med alla sina beståndsdelar. Nu gäller det att börja i rätt ände.

Det första skedet är att noggrant undersöka de olika komponenterna i det som ska bli ditt manus. Det är en slags grundforskning som består av flera olika moment. En del är att utforma de viktigaste rollfigurerna. En annan är att hitta de dramatiska situationer och förvecklingar som ska utgöra filmens handling. En tredje process är arbetet med historiens idémässiga innehåll.

Utvecklingen av rollfigurer, handling och tema sker parallellt och hela tiden med öppningen att saker behöver justeras på vägen. En ny vändning i intrigen kan kräva nya drivkrafter hos någon av rollfigurerna. Eller så växer det i arbetet med backstory fram saker som inspirerar till en ny nyckelscen, som i sin tur kan behöva nya scener som förbereder. Om man måste definiera om premissen kanske en ny rollfigur ska fogas in i handlingen för att belysa temat. Och så vidare. Vissa uppslag kanske inte alls passar in och måste strykas.

Ur det material du samlar och utifrån de beslut du fattar på vägen växer det så småningom fram en mer detaljerad bild av historien. Du kommer att ha en stor hög med anteckningar och mer eller mindre lösa idéer. Och du kanske längtar efter att äntligen få börja skriva på riktigt. Men nu gäller det att ha disciplin. För innan det är dags att sätta sig med själva manuskriptet måste allt du tänkt ut samlas ihop och ordnas till en fungerande filmberättelse.

Här kommer vi till en av de absolut viktigaste principerna när man skriver för film: Att aldrig börja skriva själva manuskriptet innan berättelsen är ordentligt utvecklad. Utifrån de tidigare resonemangen om nyckelscener, helhet, struktur och premiss bör det vid det här laget vara ganska självklart att man måste veta vart man är på väg innan man sätter sig att utforma de enskilda scenerna med alla sina detaljer.

Det är som när man bygger ett hus. Man börjar inte på måfå utan med planering. Innan hantverkarna får sätta igång har man noga tänkt igenom hur utrymmena ska disponeras. En arkitekt har gjort en ritning där man kan se var de olika rummen ska ligga, hur trappan ska gå och var rörledningar eller elkablar ska dras. Då kan man redan på ritningen se till att allt fungerar. Poängen är att det är så oerhört mycket lättare att ändra till exempel placeringen av ett badrum på en ritning än om man skulle behöva flytta det efter att ha byggt halva huset klart. På samma sätt är det med manus. Man besparar sig oerhört mycket onödigt arbete genom att förbereda sig väl.

TREATMENT

Det som motsvarar arkitektens ritning i ett manus kallas *treatment*. Ett treatment är en sammanställning av filmens handling. Det är utformat som en lista där man punkt för punkt återger händelserna i den ordning som de ska komma i filmen. Varje steg i berättelsen får ett eget stycke på mellan tre och upp till högst tio rader. Lämplig omfattning totalt är mellan 20 och 30 sidor.

Allt som har betydelse ska finnas med men man undviker detaljbeskrivningar. Scener som innehållsmässigt hänger tätt ihop kan slås samman till sekvenser. Avgörande moment i dialogen sammanfattas och korta presentationer av framträdande rollfigurer flätas in allteftersom de dyker upp i berättelsen.

GÖRAN, ca 45 år, tunnhårig och med ett starkt behov av kontroll, får besked om att familjens sommarstuga är ockuperad av ett gäng unga anarkister. Han blir chockad och ringer omedelbart polisen. Men det finns ingen patrull ledig. Göran bråkar med växeltelefonisten men polisen kan inget göra förrän nästa dag.

Göran kastar sig i bilen för att själv åka ut till stugan och kasta ut ungdomarna. Medan han kör ut ur stan ringer han sin dotter ERIKA. Han är upprörd och kräver att hon ska komma med och hjälpa till. Men Erika vägrar och slänger på luren när Göran blir påstridig.

Göran kör på landsvägen. Han kör hetsigt och skär kurvorna. Vid ett oväntat möte tappar han kontroll över bilen och kör i diket. Görans fina Mercedes är kvaddad men själv har han klarat sig helskinnad. Göran är nu helt rasande.

Notera att det inte bara framgår vad Göran gör utan också varför och även hur han känner sig. Det gör texten mer levande vilket är en poäng, särskilt om någon annan ska läsa. Övriga fördjupningar, resonemang och förklaringar skymmer sikten. Den viktigaste funktionen med vårt treatment är att det ska ge överblick.

...

Kapitel 9 fortsätter med hur man går till väga i den praktiska utformningen av ett treatment. Vidare fördjupas resonemanget om treatment som oundgängligt redskap i utvecklingen. Andra tekniker som behandlas är hur man använder step-outline och avancerade indexkort. Ett avsnitt handlar om synopsis. Kapitlet avslutas med en översikt av olika skrivprogram för utveckling av idéer för film.